

Financiering van maatschappelijke initiatieven

Derde werksessie in de leeromgeving ‘Financieren in netwerken’

20 maart 2017, NSOB

Gespreksverslag

Inleiding

De leersessie is georganiseerd om toegang tot ervaringen uit de praktijk te krijgen die kunnen worden meegenomen in de routekaart voor publieke financiering voor bestuursorganen die de Universiteit Leiden (mr. C.P.M.Th. Pino (Catheel) en prof. dr. W. den Ouden (Willemien)) ontwikkelt.

Hoewel de leersessie en de routekaart voornamelijk juridisch zijn ingestoken, is beoogd zoveel mogelijk bestuurskundige en financiële aspecten daarin mee te nemen. Derhalve is er bewust voor gekozen om mensen met verschillende achtergronden en disciplines bij elkaar te brengen. Van subsidiemaker tot auditor en beleidsmaker, en zowel met medewerkers van provincies als van RVO als externe adviseurs. Op deze wijze kan de routekaart een wezenlijke, bruikbare bijdrage leveren aan het vormgeven van publieke financiering door bestuursorganen.

In deze derde leersessie staat het thema ‘**Financiering van maatschappelijke initiatieven**’ centraal. Dit is een relevant thema, aangezien de overheid ambities heeft die (gedeeltelijk) gerealiseerd kunnen worden door initiatieven die uit de maatschappij komen. Bij het stimuleren van maatschappelijke initiatieven hoort een responsieve overheid (‘vierde kwadrant’ van het NSOB model). De bijbehorende vraag is dan hoe de overheid zich moet verhouden tegenover de initiatieven van individuele of groepen burgers of sociaal ondernemers. In het bijzonder wordt de aandacht in deze sessie gericht op de financiële bijdragen die de overheid kan bieden ter stimulering van maatschappelijke initiatieven. Tijdens de leersessie zijn, aan de hand van twee casus (‘The Right to Challenge’ en ‘Voor je Buurt’), vragen besproken die naar voren komen wanneer we spreken over financiering van maatschappelijke initiatieven. De leersessie ving aan met een introductie van prof. dr. Martijn van der Steen (NSOB), waarin hij een aantal voorbeelden gaf over hoe de ‘energieke samenleving’ gestalte krijgt in onze huidige maatschappij. Hij onderscheidde twee verschillende vormen van het aanspreken van de samenleving om beleidsdoelen te realiseren. De overheid kan iets vragen van de burger, maar de burger kan ook zelf aan de slag zijn en daarbij de overheid ontmoeten of nodig hebben. In deze sessie gaat het met name over het laatste: een samenleving die een actieve rol speelt in het realiseren van publiek waarden en daarin het initiatief neemt. Hieruit vloeit de vraag voort: Hoe verhoudt de overheid zich tot deze initiatieven? En specifiek voor deze sessie: Hoe waarborgt de overheid de juridische beginselen van *transparantie, gelijkheid en objectiviteit* bij het financieren van maatschappelijke initiatieven? In deze sessie zijn we tot een reeks vragen gekomen die gesteld zouden kunnen/moeten worden door de overheid wanneer zij zich bezighoudt met het financieren van maatschappelijke initiatieven. Deze worden per casus hieronder toegelicht.

Inzichten casus 1: The Right to Challenge in de gemeente Rotterdam

The Right to Challenge houdt kortgezegd in dat inwoners van Rotterdam de activiteiten van de gemeente mogen ‘challengen’: zij mogen een alternatief plan indienen en als dit positief wordt beoordeeld, mogen zij dit realiseren voor hetzelfde budget. Het gaat niet om kleine kwesties: inwoners mogen de gemeente uitdagen op kerntaken van het bestuur.

Aan de hand van een specifieke Challenge, namelijk die van het overnemen van het onderhoud/beheer van speeltoestellen in speeltuinen, werden verschillende aspecten benoemd waar rekening mee gehouden moet worden bij de beoordeling van de Challenge.

Gedurende de bespreking van de casus kwam een aantal relevante vragen op tafel. Zo werd vrij snel de vraag wie *aansprakelijk* is als er iets misgaat en bij wie de *verantwoordelijkheid* ligt op tafel gelegd. Een andere vraag is of er *bezwaar* kan worden aangetekend en hoe dit werkt?

Ook over de *selectiecriteria* zijn er vragen. Er moet daarbij verschil gemaakt worden tussen minimale juridische randvoorwaarden en praktische randvoorwaarden. Volgens de deelnemers is er weinig juridische noodzaak om voorwaarden te *codificeren*. Potentiële initiatiefnemers moeten wel van tevoren kunnen weten wat het budget is en welke taken geschikt zijn om te challengen.

Wat betreft de *communicatie* of een challenge wel of niet doorgaat, kwam naar voren dat een ‘nee’ vaak wel uit te leggen is, maar een lang, onduidelijk proces vaak onnodig veel schade betekent. Hoe behoud je ‘energie’ als mensen door bureaucratie of vertraging hun initiatief niet kunnen realiseren? Enerzijds stimuleert de overheid dit soort initiatieven, maar het risico bestaat dat mensen het minder serieus gaan nemen en/of teleurgesteld raken als de gemeente geen vertrouwen heeft in de alternatieven waar initiatiefnemers mee komen. Belangrijkste conclusie op dit punt was, dat interne ingewikkeldheden zoveel mogelijk ‘onder de motorkap’ geregeld moeten worden, zodat de initiatiefnemer hier zo min mogelijk last van heeft.

Inzichten casus 2: Voor je Buurt

‘Voor je Buurt’ is een crowdfunding en –sourcingplatform voor de buurt, het dorp of de stad. Mensen worden aangespoord om hun creatieve en innovatieve ideeën voor hun buurten, dorpen of steden om te zetten in daden. Via Voor je Buurt kunnen initiatiefnemers donaties, kennis (bijvoorbeeld workshops crowdfunding) en materiaal krijgen om ideeën te realiseren.

Het mooie aan een crowdfundingactie is dat het mensen stimuleert om binnen een bepaalde tijd een concreet bedrag te binnen te halen. Als dit niet gehaald wordt, krijgt namelijk elke ‘donateur’ zijn geld terug. De meerwaarde zit niet in geld, maar in de betrokkenheid die mensen voelen bij projecten en het draagvlak dat gecreëerd wordt tijdens de actie.

De provincie Zuid-Holland geeft een structurele financiële bijdrage (matchfunding) aan Voor je Buurt, die het vervolgens verdeelt onder initiatiefnemers. Voor je Buurt wordt dus gesubsidieerd door de provincie en beslist wie een financiële bijdrage krijgt en wie niet. Hier zijn uiteraard wel randvoorwaarden aan verbonden. Zo krijgt een initiatiefnemer een bijdrage van maximaal 5000 euro en bedraagt het maximaal het bedrag wat is opgehaald met de crowdfundingscampagne (het crowdfundingbedrag wordt dus verdubbeld).

Verschillende vragen kwamen aan bod tijdens het bespreken van de tweede casus. Vragen vanuit de deelnemers richtten zich op het *selectieproces*, de mogelijkheid om *bezwaar* aan te tekenen en de *relatie* tussen de provincie, Voor je Buurt en de initiatiefnemers.

Voor de selectieprocedure is gekozen voor de oplossing: wie het eerst komt wie het eerst maalt in combinatie met een beoordeling of aan de minimale voorwaarden is voldaan (de randvoorwaarden die de provincie Zuid-Holland aan Voor je Buurt heeft meegegeven). Dit werd als positief beoordeeld door de deelnemers. Het antwoord op de vraag of er bezwaar aangetekend kan worden, werd minder enthousiast ontvangen. Dit kan namelijk formeel gezien niet: niet bij Voor je Buurt en niet bij de provincie (want deze heeft geen subsidierelatie met de initiatiefnemers).

Vanuit de groep kwam naar voren dat het vanuit rechtsstatelijk perspectief mooi zou zijn als er een mogelijkheid bestaat voor initiatiefnemers om op één of andere wijze op te komen tegen de beslissing van Voor je Buurt om geen financiering te geven (dit is nog maar één keer in de praktijk voorgekomen). Dit is niet wettelijk verplicht, maar de gedachte is dat het wegzetten van publiek geld met rechtsstatelijke waarborgen omringd moet zijn. Natuurlijk kan de initiatiefnemer ook naar de civiele rechter stappen, maar vanwege de kleine bedragen is dit onwaarschijnlijk.

Afsluiting

Wederom kan gesproken worden van een interessante en succesvolle bijeenkomst met veel relevante inzichten voor het onderzoek. We zijn weer een stapje dichterbij het opstellen van een bruikbare routekaart die antwoord geeft op de vragen die spelen.

Deelnemers: Martijn van der Steen (Hoogleraar bestuurskunde Erasmus, NSOB), Jorren Scherpenisse (NSOB), Caitlin Optekamp (NSOB), Willemien den Ouden (Hoogleraar bestuursrecht Universiteit Leiden), Catheel Pino (Promovenda Universiteit Leiden), Marjon Damen (Projectleider PZH Financiering in netwerken), Cynthia Bockstart (Projectleider PZH Financiering in netwerken), Loes Engelen (Projectleider provincie Noord-Brabant Financiering in netwerken), Catrien van Dam (gespreksleider), Harry Hoogenboom (gemeente Rotterdam), Daniel Kruithof (VNG), Aster van Tilburg (Voor je buurt), Johan van Doornmalen (PNB, programma Sociale veerkracht), Leo Zegwaard (Strategisch beleidsadviseur CDK), Hetty Hamersveld (Beleidsmedewerker Groen), Antje Jordan (Beleidsmedewerker Energie)